

TĂNG CƯỜNG CÁC HOẠT ĐỘNG PHỤC VỤ CÓ LIÊN QUAN TỚI THỜI TIẾT VÌ LỢI ÍCH CỦA CON NGƯỜI

GS.TS. Nguyễn Đức Ngữ

Tổng cục trưởng, Tổng cục Khí tượng Thủy văn

Để ghi nhớ thời điểm mà Công ước Khí tượng bắt đầu có hiệu lực (23-3-1950), Tổ chức Khí tượng thế giới đã lấy ngày 23 tháng 3 hàng năm làm Ngày Khí tượng thế giới với những chủ đề kỷ niệm khác nhau theo từng năm. Năm nay, chúng ta kỷ niệm Ngày Khí tượng thế giới với chủ đề "Phục vụ thời tiết công cộng".

Phạm vi và đối tượng của các hoạt động phục vụ có liên quan tới thời tiết rất rộng. Chúng không chỉ giới hạn trong những bản tin dự báo thời tiết, dự báo bão - áp thấp nhiệt đới, gió mùa... mà cả những thông tin về các hiện tượng có liên quan đến thời tiết như lũ trên các triền sông - hậu quả của những đợt mưa lớn kéo dài, những đợt hạn hán gay gắt do ít mưa... mà quy mô và cường độ của chúng có thể tạo nên những thảm họa cho cuộc sống của con người.

Cùng với tốc độ phát triển nhanh chóng của khoa học và công nghệ - đặc biệt là trong các lĩnh vực truyền thông và tin học - các cơ quan khí tượng thủy văn quốc gia đã không ngừng nâng cao khả năng và phương thức phục vụ thời tiết cho đông đảo quần chúng. Việc nâng cao độ chính xác của những bản tin dự báo, cảnh báo về quy mô, phạm vi và thời điểm xuất hiện những hiện tượng thời tiết nguy hiểm và những thiên tai có liên quan tới thời tiết luôn là mục tiêu hàng đầu của các cơ quan khí tượng thủy văn quốc gia. Đồng thời, việc tổ chức truyền các thông tin này tới những người sử dụng cũng như hướng dẫn cho đông đảo quần chúng hiểu được đầy đủ và khai thác tối đa lượng thông tin truyền đi cũng là một vấn đề cần được đặc biệt coi trọng. Việc sử dụng có hiệu quả các thông tin liên quan đến thời tiết do ngành khí tượng thủy văn cung cấp đã góp phần đáng kể làm giảm các tổn thất về tính mạng và tài sản cũng như nâng cao phúc lợi cho toàn xã hội.

Thông qua mạng lưới quan trắc khí tượng thủy văn, bao gồm hàng ngàn trạm khí tượng bề mặt, trạm khí tượng cao không, trạm quan trắc trên tàu thủy, trạm quan trắc tự động, trạm điện báo lữ... với sự phối hợp cùng các vệ tinh địa tĩnh, vệ tinh quỹ đạo cực, mạng lưới ra-đa... các thông tin khí tượng thủy văn liên quan tới thời tiết không ngừng được chuyển về các trung tâm thông tin, dự báo KTTV để từ đó cung cấp những bản tin dự báo, cảnh báo trực tiếp phục vụ các hoạt động phòng chống thiên tai và phát triển sản xuất, đặc biệt là trong các lĩnh vực nông nghiệp, công nghiệp, giao thông (hàng không, hàng hải, đường bộ, đường sắt...), năng lượng, xây dựng, thủy lợi... Chính những thông tin này đã trực tiếp giúp cho con người hạn chế được các thiệt hại do

thiên tai gây nên và góp phần bảo vệ môi trường, phát triển bền vững của xã hội loài người.

Một trong những dẫn chứng được nêu lên trong thông điệp của GS. Obasi, Tổng Thư ký Tổ chức Khí tượng thế giới nhân ngày Khí tượng thế giới năm nay là ví dụ điển hình: cơn bão xảy ra vào năm 1970 tại Bangladesh đã làm cho khoảng 300 000 người thiệt mạng. Trong khi đó, một cơn bão tương tự xảy ra vào đầu năm 1994 chỉ làm chết 200 người. Một trong nhiều nguyên nhân làm giảm đáng kể mức thiệt hại đó là khả năng phục vụ của các thông tin dự báo đã được tăng cường, không chỉ dừng ở trong phạm vi một quốc gia mà cả ở qui mô khu vực và toàn cầu.

Nhận thức được tầm quan trọng của những thông tin này, Tổ chức Khí tượng thế giới đã xây dựng một chương trình đang chú ý: Chương trình phục vụ thời tiết công cộng (The Public Weather Services Programme). Cùng với nhiều chương trình khác trong chiến lược phát triển (1996 - 2005), Chương trình phục vụ thời tiết công cộng đã nêu lên hai mục tiêu chủ yếu là:

Tăng cường khả năng của các quốc gia thành viên trong việc đáp ứng các nhu cầu của cộng đồng thông qua việc cung cấp các dịch vụ có liên quan tới thời tiết nhằm giảm các tổn thất và nâng cao phúc lợi cho xã hội.

Làm cho công chúng hiểu biết đầy đủ hơn về khả năng của các cơ quan khí tượng thủy văn quốc gia và biết cách khai thác tối đa các khả năng phục vụ này.

Là một thành viên của Tổ chức Khí tượng thế giới, Tổng cục Khí tượng Thủy văn Việt Nam cũng đã không ngừng phát huy vai trò của mình trong việc tăng cường các hoạt động phục vụ có liên quan tới thời tiết. Ngoài việc cung cấp thường xuyên các bản tin dự báo thời tiết hàng ngày trên các phương tiện thông tin đại chúng, qua đó tình hình nắng, mưa, nóng lạnh, bão, lũ, lụt... đã trực tiếp đến với đông đảo quần chúng, các cơ quan khí tượng thủy văn ở các địa phương trong cả nước còn cung cấp các thông tin dự báo khí tượng thủy văn hạn vừa và hạn dài giúp các nhà sản xuất, quản lý, hoạch định chính sách lập ra những quy hoạch kinh tế sản xuất, lựa chọn cơ cấu cây trồng, bố trí mùa vụ thích hợp và chỉ đạo sản xuất, phục vụ thâm dò và khai thác dầu khí, các hoạt động giao thông và nhiều lĩnh vực khác, đồng thời góp phần bảo vệ tính mạng và tài sản của nhà nước và nhân dân.

Nước ta ở trong khu vực nhiệt đới chịu ảnh hưởng của gió mùa, các tác động của thời tiết trên qui mô lớn như bão, lũ, úng, hạn thường xảy ra cùng với những hiện tượng khí tượng thủy văn mang tính địa phương, có qui mô nhỏ hơn, song những thiệt hại do chúng gây ra lại rất đáng kể, đôi khi rất nghiêm trọng như lũ quét, tố lốc, vòi rồng, mưa đá, nước dâng... luôn luôn đe dọa tính mạng và tài sản của nhân dân ta. Việc dự báo các hiện tượng này với độ chính xác cao hơn và với thời gian cảnh báo trước dài hơn, cũng như việc tăng cường khả năng truyền thông để người dùng có thể hiểu được đầy đủ và sử dụng có hiệu quả đối với các thông tin khí tượng thủy văn đưa ra là một trong những mục tiêu hàng đầu mà những người làm công tác khí tượng thủy văn đang cố gắng thực hiện.

Trong tình hình hiện nay, được sự quan tâm của Đảng và Nhà nước, ngành Khí tượng Thủy văn Việt Nam đã có những bước tiến đáng kể, đặc biệt là sau khi có Chỉ thị 249 của Chủ tịch Hội đồng Bộ trưởng (nay là Thủ tướng Chính phủ) và việc triển khai Đề án "Nâng cao năng lực và hiệu quả phục vụ kinh tế xã hội của Ngành". Gần đây, Nghị định 62-CP ngày 11-7-1994 của Chính phủ cũng đã xác định rõ hơn các nhiệm vụ, quyền hạn và cơ cấu tổ chức của Tổng cục Khí tượng Thủy văn. Những văn kiện đó tạo ra các tiền đề cần thiết cho việc tăng cường các hoạt động phục vụ có liên quan tới thời tiết của ngành Khí tượng Thủy văn đối với đông đảo quần chúng.

Tuy nhiên, các tiền đề đó mới chỉ là những điều kiện cần song chưa đủ. Để cho ngành Khí tượng Thủy văn Việt Nam thực sự nâng cao được khả năng phục vụ, còn cần phải có sự nỗ lực của toàn Ngành trong tất cả các khâu: từ việc thu thập đầy đủ và chính xác các số liệu điều tra cơ bản về khí tượng, thủy văn, hải văn, môi trường nước và không khí trên toàn mạng lưới, qua khâu lưu trữ, xử lý, phân tích số liệu, nghiên cứu các qui luật đặc thù cho đến việc đưa ra các thông tin phục vụ tới đông đảo quần chúng dưới những hình thức thích hợp và dễ sử dụng. Để thực hiện tốt các khâu liên hoàn đó, đòi hỏi phải từng bước hiện đại hóa Ngành, không ngừng nâng cao trình độ cho các cán bộ chuyên môn và cũng đòi hỏi các cán bộ, công nhân, viên chức trong toàn Ngành phải cố gắng nhiều hơn nữa.

Tăng cường các hoạt động phục vụ có liên quan tới thời tiết cho đông đảo quần chúng luôn là một mục tiêu của Ngành Khí tượng Thủy văn. Việc lựa chọn chủ đề này cho Ngày Khí tượng thế giới năm nay là phù hợp với những thành tựu nổi bật của Tổ chức Khí tượng thế giới được nhắc đến trong dịp kỷ niệm 50 năm Ngày thành lập Tổ chức Liên hợp quốc, đó là đã góp phần giảm nhẹ những tác hại của thiên tai, đã "cứu sống hàng triệu người khỏi những thảm họa do thiên nhiên và con người gây ra" (Mục 24, trong tài liệu "50 năm của Liên hợp quốc: Nhận thức về những thành tựu", Ban Thư ký của Lễ kỷ niệm 50 năm Liên hợp quốc).

Cùng với những ngày kỷ niệm lớn trong năm 1995 này của toàn dân tộc: 65 năm ngày thành lập Đảng, 50 năm ngày thành lập nước, 105 năm ngày sinh của Bác Hồ kính yêu, nhân kỷ niệm Ngày Khí tượng thế giới, thay mặt toàn thể cán bộ, công nhân viên chức của Tổng cục Khí tượng Thủy văn, tôi xin chân thành cảm ơn Chính phủ, các cơ quan quản lý Nhà nước, các Bộ, các ngành có liên quan đã nhiệt tình giúp đỡ chúng tôi thực hiện chức năng, nhiệm vụ của mình. Đồng thời, tôi cũng bày tỏ lời cảm ơn chân thành đến các tổ chức quốc tế và các nước đã giúp đỡ cho sự phát triển của ngành Khí tượng Thủy văn Việt Nam. Hy vọng rằng, với sự nỗ lực của toàn ngành và sự giúp đỡ có hiệu quả, các hoạt động phục vụ có liên quan tới thời tiết của ngành khí tượng thủy văn sẽ phát huy tác dụng mạnh mẽ, góp phần giảm nhẹ các thiệt hại do thiên tai gây ra và nâng cao phúc lợi cho toàn xã hội.